Kocatepe Turizm Araştırmaları Dergisi
Kocatepe Journal of Tourism Research
2026, *2*(2), 137-149

Türkiye ve Avrupa'da Üçüncü Yaş Turizmi: Sosyal Kopuş Teorisi Çerçevesinde Karşılaştırmalı Bir Analiz

Senior Tourism in Türkiye and Europe: A Comparative Analysis within the Framework of Disengagement Theory

[*a]**Dr. Öğr. Üyesi Öznur ÇETİNKAYA**

[a] İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ocetinkaya@gelisim.edu.tr
[*] Sorumlu Yazar / *Responsible Author*

Makale Bilgisi / Article Info
Gönderilme Tarihi (Received): 26.05.2026
Revizyon Tarihi (Revised): 15.08.2026
Kabul Tarihi (Accepted): 22.09.2026
Yayımlanma Tarihi (Published): 30.09.2026

Derleme Makalesi / *Review Article*

CC BY NC ND

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve Avrupa'daki üçüncü yaş grubuna dahil bireylerin turizm davranışlarını resmi istatistikler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelemek ve elde edilen bulguları Sosyal Kopuş Teorisi çerçevesinde değerlendirmektir. Çalışmada özellikle 65 yaş ve üzeri bireylerin seyahat sıklığı, geceleme süreleri ve turizme katılım biçimleri analiz edilerek genel turist profili ile benzer ve farklı yönleri ortaya konulmuştur. Ayrıca üçüncü yaş bireylerin turizm faaliyetlerine katılım düzeylerinin aktif yaşlanma yaklaşımıyla ilişkisi tartışılmıştır.

Yöntem: Araştırmada karşılaştırmalı betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EuroStat) tarafından yayımlanan resmi ikincil verilerden elde edilmiştir. Analiz kapsamında genel turist nüfusu ile 65 yaş ve üzeri bireylerin seyahat sayıları ve geceleme süreleri karşılaştırılmış; zaman serisi eğilimleri, oran analizleri ve grup bazlı karşılaştırmalar grafikler aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma bulguları, üçüncü yaş grubundaki bireylerin seyahat sıklığının genel nüfusa göre daha düşük olmasına rağmen, konaklama sürelerinin daha uzun olduğunu göstermektedir. Avrupa verileri, üçüncü yaş bireylerin daha çok yurt içi seyahati ve aile/arkadaş yanında veya ikinci konutlarda konaklamayı tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Türkiye verileri de benzer şekilde üçüncü yaş turistlerin turizme daha az sıklıkla katıldığını ancak daha uzun süreli turizm deneyimleri yaşadığını göstermektedir. Bulgular, üçüncü yaş bireylerin turizmden tamamen kopmadığını; aksine yaşa bağlı fiziksel, ekonomik ve sosyal koşullara uyum sağlayarak turizm faaliyetlerine farklı biçimlerde katılım göstermeye devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Pratik Çıkarımlar: Çalışma, üçüncü yaş turizminin turizm sektörü açısından önemli bir pazar potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda turizm işletmeleri ve destinasyon yöneticilerinin üçüncü yaş bireylerin ihtiyaçlarına uygun ürün ve hizmetler geliştirmesi gerekmektedir. Erişilebilir ulaşım sistemleri, sağlık destek hizmetleri, güvenlik, konfor, sosyal etkileşim olanakları ve yaş dostu destinasyon planlamaları bu kapsamda önem taşımaktadır. Ayrıca üçüncü yaş turizmi, düşük sezonlarda turizm hareketliliğini artırarak sürdürülebilir turizm politikalarına katkı sağlayabilecek bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Bu çalışma, üçüncü yaş turizmini Türkiye ve Avrupa verileri üzerinden karşılaştırmalı biçimde inceleyerek literatüre katkı sunmaktadır. Özellikle Sosyal Kopuş Teorisi'nin güncel turizm verileriyle değerlendirilmesi ve resmi istatistiklere dayalı makro düzeyde analiz yapılması çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları, üçüncü yaş bireylerin turizmden tamamen uzaklaşmadığını, aksine aktif yaşlanma yaklaşımı doğrultusunda turizm faaliyetlerine uyarlanmış biçimlerde katılım göstermeye devam ettiğini ortaya koyarak Sosyal Kopuş Teorisi'nin turizm bağlamında yeniden değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üçüncü yaş turizmi, Turist davranışı, Aktif yaşlanma, Sosyal kopuş teorisi

Abstract

Purpose: The aim of this study is to comparatively examine the tourism behaviors of third-age individuals in Türkiye and Europe through official statistical data and to evaluate the findings within the framework of Disengagement Theory. In this context, the travel frequency, length of stay, and forms of participation in tourism activities of individuals aged 65 and over were analyzed, and the similarities and differences between their tourism behaviors and those of the general tourist profile were identified. In addition, the relationship between older adults' participation in tourism activities and the concept of active ageing was discussed.

Method: A comparative descriptive analysis method was employed in the study. The data were obtained from official secondary statistics published by the Turkish Statistical Institute (TÜİK) and the Statistical Office of the European Union (Eurostat). Within the scope of the analysis, the number of trips and overnight stays of the general tourist population and individuals aged 65 and over were compared; time-series trends, ratio analyses, and group-based comparisons were evaluated through graphical representations.

Findings: The findings of the study indicate that although individuals in the third-age group travel less frequently than the general population, they tend to have longer lengths of stay. European data reveal that older adults mostly prefer domestic travel and accommodation in second homes or with family and friends. Similarly, data from Türkiye show that older tourists participate in tourism activities less frequently but experience longer-duration travel. The findings demonstrate that older

Atıf/Citation: Çetinkaya, Ö. (2026). Türkiye ve Avrupa'da üçüncü yaş turizmi: Sosyal kopuş teorisi çerçevesinde karşılaştırmalı bir analiz. *Kocatepe Journal of Tourism Research*, *2*(2),137-149.

individuals do not completely withdraw from tourism; rather, they continue to participate in tourism activities in different forms by adapting to age-related physical, economic, and social conditions.

Practical Implications: The study demonstrates that third-age tourism has significant market potential for the tourism sector. In this regard, tourism businesses and destination managers should develop products and services tailored to the needs of older individuals. Accessible transportation systems, healthcare support services, safety, comfort, opportunities for social interaction, and age-friendly destination planning are considered important within this framework. In addition, third-age tourism is regarded as a field that can contribute to sustainable tourism policies by increasing tourism mobility during low seasons.

Originality/Scientific Contribution: This study contributes to the literature by comparatively examining third-age tourism through data from Türkiye and Europe. In particular, the evaluation of Disengagement Theory through current tourism data and the macro-level analysis based on official statistics constitute the original aspect of the study. The findings reveal that older individuals do not completely withdraw from tourism; rather, they continue to participate in tourism activities in adapted forms in line with the active ageing approach. In this respect, the study suggests that Disengagement Theory should be reconsidered within the context of tourism.

Keywords: Third-Age Tourism, Tourist Behavior, Active Ageing, Disengagement Theory

Giriş

Gelişen sağlık sektörü ve ilerleyen insan ömrü süreleri ile bütün sektörlerin ileri üçüncü yaş bireylerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürün ve hizmet üretimine ağırlık vermeye başladığı bilinmektedir. Türkiye'de 65 yaş ve üzeri bireylerin toplam nüfusa oranı %7.1(2007)'den %10.6 (2024)'ya ulaşmıştır. Bu oran, Türkiye'de üçüncü yaş grubunda yer alan nüfusun 9 milyonu aştığını göstermektedir (TÜİK, 12.12.2025). Çin'de toplam nüfusun %15'i yani 220 milyon vatandaş üçüncü yaş grubunda kabul edilmektedir (Hou vd., 2025). Sağlık alanında yaşanan gelişmeler ile artık daha 'iyi' yaşlanan ve daha fazla ömre sahip olan, yaşam kalitesi yükselen bireyler, turizm sektörü açısından büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. 65 yaş ve üzeri bireylerin katılım sağladıkları, bu yaşın gerekliliklerinin ön planda tutulduğu turizm şekline de üçüncü yaş turizmi denilmektedir; bu kavram, biyolojik ve/veya sosyal yaşlanma belirtilerinin başlangıç noktası olan kronolojik yaş sınırına ulaşmış veya bu sınırı aşmış bireylerin gerçekleştirdiği turizm faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Le Serre, 2008). Üçüncü yaş turistleri her geçen gün turizm sektöründe daha fazla alana sahip olacak turist grubu olarak kabul edilmekte ve öngörülere göre 2050 yılı itibariyle Avrupa nüfusunun %28'i üçüncü yaş grubuna dahil olacak bireylerden oluşacak hale gelecektir (Żmuda-Pałka & Siwek, 2019).

Turizm sektörü içinde yaşlanan nüfusun önemini kavramak ve bu alana yönelik planlar hazırlamak, Avrupa turizminde rekabet avantajı sağlayan önemli bir konu haline gelmektedir. Dünya Turizm Örgütü üçüncü yaş bireylerin kendilerine has istek ve ihtiyaçları ile turizm için cazip bir niş pazar olduğunu belirtmiştir (WTO, 1997). Hou vd. (2025) bu alanın hem turizm sektörünün ekonomik olarak büyümesinde önemli bir role sahip olduğunu hem de yaşlanan bireyler açısından sosyal kaygı başlığıyla da yakından ilgili olduğunu belirtmişlerdir; çünkü bu yaş grubuna dahil bireyler için turizm hareketlerine katılmak, seyahate çıkmak hayatlarında büyük önem teşkil edebilir, yaşam stillerini geliştirmelerine, boş vakitlerini kaliteli etkinliklerle doldurmalarına, sosyalleşmelerine neden olabilmektedir (Sert, 2019). Otoo ve Kim (2020) yaşlanan bireylerin refahına yönelik artan ilgiyle yeni hükümet organlarının kurulduğuna, kalkınmadaki rollerinin önemine ve bu nedenlerle özel ihtiyaçlarına yönelik farkındalığın da arttığını belirtmişlerdir. Sağlık, psikoloji, sosyoloji ve ekonomi alanları bu konuda çalışmalar yapmış olsa da turizm sektöründe üçüncü yaş turizmi araştırmaları kısıtlı kalmıştır.

Yaşlanan nüfusla değişen demografik yapı dikkate alınarak üçüncü yaş turizmi pazarının önemi ortaya çıkmış ve bu bağlamda araştırmacıların, paydaşların bu turist profilinin istek ve ihtiyaçlarını analiz edecek çalışmalar yapmasının önemi belirtilmelidir. Bu yaş grubuna dahil turistlerin turizm aktiviteleriyle nasıl ilişkilendikleri, talep ettikleri veya ihtiyaçları olan ürün ve/veya hizmetler nelerdir, bu pazarı büyütebilmek için ne gibi stratejilerin oluşturulması gerektiği gibi konuların literatüre kazandırılması gerekmektedir.

Bu çalışma, Türkiye ve Avrupa'da üçüncü yaş grubuna dahil bireylerin turizm davranışlarını karşılaştırmalı olarak incelemeyi ve bu davranışların Sosyal Kopuş Teorisi ile ne ölçüde örtüştüğünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Literatürde üçüncü yaş turizmi üzerine yapılan çalışmalar artmakla birlikte, bu çalışmaların önemli bir kısmının belirli ülke veya mikro düzeyde veri ile sınırlı kaldığı, makro düzeyde karşılaştırmalı analizlerin ise sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, Sosyal Kopuş Teorisi'nin güncel turizm verileri ile sınandığı çalışmaların yetersiz olduğu dikkat çekmektedir. Bu

bağlamda çalışma, resmi istatistiklere dayalı karşılaştırmalı analiz ile literatürdeki bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda araştırma aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

Literatür Taraması

Üçüncü Yaş Turizmi

Le Serre (2008) üçüncü yaş için "biyolojik ve/veya sosyal yaşlanma belirtilerinin başlangıç noktası olan kronolojik yaş sınırına ulaşmış veya bu sınırı aşmış birey" tanımlamasını yapmaktadır. Birleşmiş Milletler (2015) bu yaş sınırı 60 yaş ve üzeri olarak belirtirken Dünya Sağlık Örgütü (2015) 65 yaş ve üzeri olarak kabul etmektedir. Avrupa Birliği raporları ise daha geniş bir sınır baz alarak 55 yaş ve üzerini 'üçüncü yaş' olarak kabul etmektedir (European Commission, 2014). Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan Aktif Yaşlanma (The Active Ageing, WHO, 2002) raporuna göre sağlık, güvenlik ve sosyal katılım aktif yaş alabilmenin en önemli üç boyutu olarak belirtilmektedir. Bu boyutlarda aktif yaşlanma değerlendirilirken toplum içindeki iyilik halinin ve sosyal bir işleyişe, düzene sahip olmanın yaşam kalitesinin bir ölçütü olduğu unutulmamalıdır (WHO, 2002). Bu boyutlardaki iyilik haline erişip aktif yaşlanma hedefine ulaşmak için yaşlanmanın insan ömrünün doğal bir aşaması olduğu, korkulacak bir dönem olmadığı şeklinde algılanması teşvik edilmelidir (Przybysz & Stanimir, 2022). Sosyal ilişkilere sahip ve topluma ait olduğunu hissetmek aktif yaşlanma sürecinin en önemli ayaklarından biri iken bu bağlamda, turizm deneyimleri üçüncü yaş bireylerin sağlığına ve iyi oluş haline olumlu şekilde katkı sağlayacaktır (Patterson & Balderas, 2020).

Üçüncü yaş grubuna dahil olan bireyler önceki kuşaklara kıyasla daha varlıklı, sağlıklı ve deneyim odaklı olarak betimlenmekte; seyahat ve boş zaman etkinliklerine katılım noktasında daha tutarlı kalabilmektedirler (Sert, 2019). Jang ve Ham (2009) üniversite veya yüksek lisans gibi toplum ortalamasından daha yüksek eğitim seviyesine sahip üçüncü yaş bireylerin turizm faaliyetlerine katılım oranının daha yüksek olduğunu; artan gelir seviyelerinin seyahat etme olasılığının artmasıyla ilişkili olduğunu açıklamışlardır. Turizm sektörü içindeki üçüncü yaş turist segmenti, yalnızca artan büyüklüğüyle değil, aynı zamanda seyahat için daha fazla zaman ayırabilmeleriyle de turizm sektöründeki işletmeler için kazançlı bir gelir kaynağı olarak görülmektedir (Le Serre, 2008). Fistola ve Rocca (2019) ise, üçüncü yaş turizminin kentsel hizmetlerin verimliliğini ve kalitesini artırmada giderek daha önemli bir etken olarak görüldüğünü belirtmiştir. Sağlık, teknoloji ve artan boş zamanla birlikte, üçüncü yaş bireyler, turizme bağımlı şehirlerin ve bölgelerin önceliklendirmesi gereken önemli bir turizm segmenti haline gelmektedir.

Patterson ve Balderas (2020) üçüncü yaş turizm pazarının çok değişkenli yapısına dikkat çekmiş, bu yaş grubundaki turistlerin seyahat motivasyonları ve davranışları, destinasyon seçimleri konusunda diğer kuşaklar ile karşılaştırıldığında çok çeşitli seçimlere yöneldiklerini açıklamışlardır. Bu çeşitlilik üçüncü yaş turistleri kendi organize ettikleri hafif macera turlarından profesyonel ekiplerce düzenlenmiş lüks grup turlarına kadar her turistik faaliyete yönlendirebilmektedir. Hou vd. (2025) üçüncü yaş turistlerin kendilerine has fiziki ve mental özelliklerini açıklamışlar ve bu nedenlerle turizm faaliyetlerine katılımda birçok kısıtla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu kısıtlar onları turizm faaliyetlerine katılım davranışlarında farklı kalıplar geliştirmeye itmiştir. Benzer şekilde, Moschis ve Ünal (2008) da bu pazar segmentinin farklı tüketim davranışları olduğundan bahsetmiş bu yüzden her birinin seyahat/tatil pazarlama tekliflerine farklı tepki vereceğini açıklamıştır. Otoo ve Kim (2020) ise üçüncü yaş turistlerin en fazla destinasyon çekiciliği, sosyalleşme, bilgi edinme, yenilik ve kaçış, dinlenme ve konfor alanlarında motive olduklarını açıklamışlardır. Patuelli ve Nijkamp (2016) da üçüncü yaş turistleri bir destinasyona yönelten en önemli faktörlerin kültürel ve doğal çekicilikler olduğunu belirtmişlerdir. Zielińska-Szczepkowska (2021), üçüncü yaş turistleri bir destinasyona çeken en önemli beş faktörü güvenlik, doğal güzellikler, tarihi alanlar, yüksek kaliteli hizmetler ve uygun ulaşım bağlantıları olarak açıklamıştır. Buna karşılık, spor, kış sporları, el sanatları, dans ve kamp gibi aktiviteler en az çekici faktörler arasında yer almaktadır. Genel eğilime bakılırsa üçüncü yaş turistlerin çoğu (%96) kendi ülkelerinde tatil yapmayı tercih etmektedir (Moschis & Ünal, 2008). Zielińska-Szczepkowska (2021) Avrupa'da üçüncü yaş turizmini desteklemek için yapılan bazı destek programlarını açıklamıştır. Çeşitli bölgelerde sağlanan desteklerle üçüncü yaş bireylerin turizm faaliyetlerine katılımı için fiyatlar uygun hale getirilmeye çalışılmış, kültürel deneyimler cesaretlendirilmiş, kişiye özel aktiviteler gerçekleştirilmiştir. İspanya (Alhambra for Seniors, Tropical

Tourism Granada), Finlandiya (Tourist Guide for the Northern Periphery), İrlanda (Golden Years Holiday Programme) gibi ülkelerde Avrupa Birliği fonlarıyla destelenen projelerle üçüncü yaş bireylerin turizme katılımı kolaylaştırılmıştır.

Przybysz ve Stanimir (2022) üçüncü yaş turizminin emeklilik dönemiyle beraber başlamadığını, yaşamın erken dönemlerinden itibaren kişilerin sahip olduğu beğeni, alışkanlık ve arzular çerçevesinde şekillendiğini açıklamışlardır. Birey, gençlik dönemlerinde aktif seyahat etmeyi tercih etmediyse üçüncü yaş döneminde de aynı alışkanlıkları devam edecek ve yine aktif seyahat etmeyi tercih etmeyecektir. Eğer halihazırda turizm faaliyetlerine katılan, aktif seyahat eden bir birey ise yaşlandığında yalnızca tüketim alışkanlıkları değişiklik gösterebilir. Yaş ilerledikçe, bireyler seyahate daha fazla önem verir ve uygun konaklama ve sosyal olanaklara sahip güvenli destinasyonlar talep ederler. Bu talep ve istekleri karşılayabilmek için otel ve restoranlar sağlık odakları yemek seçenekleri sunabilir, odalarda ve ortak alanlarda iyi aydınlatma, kolay ulaşım (merdiven, rampa kullanımı) gibi detaylara önem verilmeli, acenteler farklı zorluk seviyelerine uygun günübirlik turlar düzenlemeli, tesisler kaza riskini en aza indirecek şekilde düzenlemeler yapmalıdır (Przybysz & Stanimir, 2022). Bu ürün ve hizmetleri tasarlayabilmek için üçüncü yaş bireylerin psikolojisi, davranışı ve hizmet tutumları konusunda personel eğitimi planlanmalıdır (Hou vd., 2025). Taloş vd. (2021), üçüncü yaş turizmi bağlamında güven ve güvenliğin önemini vurgulamış ve çekici ve güvenli turizm ürünleri aracılığıyla güveni artırmanın ve seyahatle ilgili korkuları azaltmanın turizm dayanıklılık çerçevesinin önemli bileşenleri olduğunu açıklamıştır.

Sosyal Kopuş Teorisi

Sosyal Kopuş Teorisi (Disengagement Theory), gerontoloji alanında önemli bir yere sahip olan (Achenbaum & Bengtson, 1994) ve Cumming (1964) tarafından, bir Amerikan şehrinde 50-90 yaş aralığındaki 275 sağlıklı, finansal olarak bağımsız katılımcı ile 5 yıl süren bir araştırma sonucunda geliştirilmiş bir teoridir. Teorinin temel fikri normal yaşlanma sürecinin birey ve toplum arasında, içgüdüsel bir eğilim olarak (Tornstam, 1989), bir geri çekilme/kopuş geliştireceğidir (Cumming, 1964). Bu kopuş olumsuz bir durum olarak görülmez aksine karşılıklı memnuniyetin en yüksek düzeyde sağlanabileceği durumu tanımlar (Maddox, 1965). Bu süreç karşılıklı bir geri çekilme olarak görülür; çünkü yaşlanan birey toplumdan geri çekilirken/koparken toplum da bireyden kopmaya başlar (Hochschild, 1975), nihayetinde artan mesafe ve yeniden tanımlanmış bir ilişki duygusuyla nitelendirilen yeni bir sosyal denge ortaya çıkar (Cumming, 1964).

Teori yaşlanma sürecinin kaçınılmaz olduğunu, bu aşamada bireyin sahip olduğu aile ve arkadaş bağlantılarının yavaş yavaş azalmaya başladığı sonuç olarak da sosyal ilişkilerde ciddi düşüşlerin yaşandığı, fiziksel olarak daha az hareket edildiği, genç kuşaklara nazaran daha fazla yalnızlık hissedildiğini açıklar (Asiamah, 2017). Teori, toplumsal yenilenme ve istikrarın sağlanması için sosyal kurumlarda yaşlanan neslin yerini genç neslin alması gerektiğini, eğer yaşlanan birey sahip olduğu rollerden çekilmezse örgütsel istikrarın bozulacağını savunur. İş yerlerinde emeklilik dönemine girmiş bireylerin ayrılıp genç çalışanlara imkan vermesi, işletmeler açısından da yeni enerji yeni fikir kazanmak anlamına gelmektedir. Bu nedenle ekonomik ve örgütsel verimliliğin sağlanması için yaşlanan işgücü zamanında ve sistematik olarak rollerinden geri çekilmelidir (Mabry & Bengtson, 2005). Markson (1975) bireysel olarak farklılıklar olsa da, kişinin yeteneklerinin zamanla azaldığını ve yaşlanma ile birlikte ölüm beklentisinin hissedilmesinin evrensel bir gerçek olduğunu açıklar. Bu aşamada birey ile sosyal bağlantıları arasında kademeli olarak karşılıklı bir geri çekilme meydana gelir. Sosyal ilişkiler toplumsal normların oluşmasında önemli bir yere sahip olduğundan bu ilişkiler kopmaya başladığında toplumsal normlar sınırlanmaya ve bir noktada bu normlardan özgürleşmeye varan bir noktaya evrilir. Bir kez kopuş başladığında kendi kendini pekiştiren döngüsel halde bir sarmala girilmiş olur (Markson, 1975). Birey yaş aldıkça yalnızca ilişkilerden kopmaz, toplumdaki yeniliklerden, modadan, teknolojiden, iletişimden de kopar (Zhang & Lin, 2022). Charles ve Arockiam (2024) bu teoriyi yaş ayrımcılığı yapma noktasında eleştirmiş ve bireylerin ihtiyaçlarını göz ardı ettiğini; sosyal etkileşimi, seyahat ve topluma aktif katılımı içeren yaş alma fikrine aykırı olduğunu belirtmişlerdir.

Yöntem

Bu araştırmada Sosyal Kopuş Teorisi kapsamında üçüncü yaş turizmini değerlendirmek amacıyla karşılaştırmalı betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Karşılaştırma değişkenleri geceleme sayısı ve seyahat sayısı olarak belirlenmiştir. Veriler, genel turist sayısı ve 65 yaş üzeri turistler olmak üzere iki temel grup üzerinden karşılaştırılmıştır. Veri analizi sürecinde zaman serisi eğilimi karşılaştırması, oransal karşılaştırma ve grup bazlı karşılaştırmalar yapılarak bulgular grafikler aracılığıyla görselleştirilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmada, Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) ve Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (EuroStat)'den alınan resmi istatistiklere dayanan ikincil veri analizi yapılmıştır. Bu veriler kurumların resmi internet siteleri aracılığı ile edinilmiştir. Belirtilen kaynaklar güvenilir, tutarlı ve uluslararası karşılaştırılabilir olmaları nedeniyle seçilmiştir ve yaş segmentine göre turizm taleplerinin incelenmesi için temel bilgiyi sağlayacağı düşünülmüştür.

Analiz kapsamında Avrupa ve Türkiye'deki turistler genel turist nüfusu ve 65 yaş üzeri olanlar olmak üzere temel iki gruba ayrılmıştır. Bu ayırım sayesinde turizm hareketlerine katılım düzeyleri, seyahat davranışları gibi konularda karşılaştırmalı bir değerlendirme yapmak mümkün kılınmıştır. Böylece üçüncü yaş grubuna dahil turistlerin Sosyal Kopuş Teorisi'ne uyumları, bu teori ile istatistiklerin örtüşüp örtüşmediği tartışılmıştır. Veri toplama süreci, TUİK ve EuroStat veritabanlarından, gelen-giden turist sayıları, geceleme süreleri ve diğer katılım ile ilgili ölçütlere odaklanan toplu göstergelerin çıkarılmasını içermiştir. Verilerden elde edilen göstergeler üzerinden 65 yaş üzeri bireylerin toplam turist içindeki payları hesaplanmış, bu oranlar genel turist profili ile karşılaştırılarak yüzdesel farklar üzerinden yorumlanmıştır.

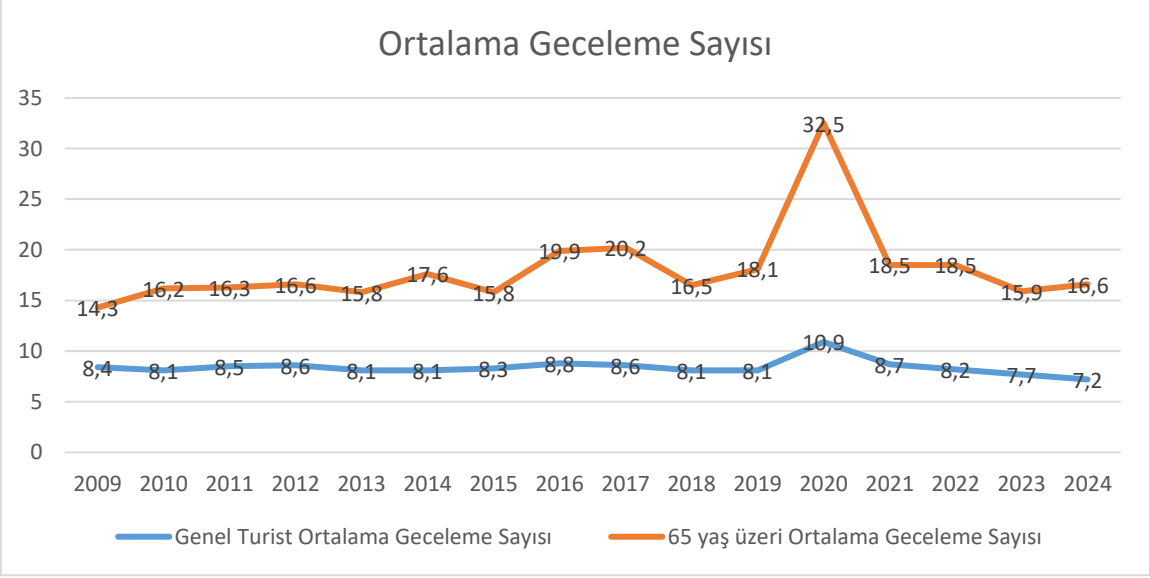
Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Avrupa birliği ülkeleri ve Türkiye turizm verileri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma yapılırken seyahat sayısı, geceleme sayısı baz alınmış ve genel nüfus ile 65 yaş üzeri bireylerin turizm tüketim davranışları analiz edilmiştir. Avrupa ülkeleri için gerekli ikincil veri EuroStat veri tabanından ve Türkiye için gerekli ikincil veri TÜİK veri tabanından alınmıştır. Verilerin görselleştirilmesi işlemi yazar tarafından yapılmıştır. Görseller aracılığıyla verilerin yorumlanması sağlanmıştır.

Şekil 1

Türk Turistlerin Genel ve 65 yaş üzeri Geceleme Sayısı (2009-2024)

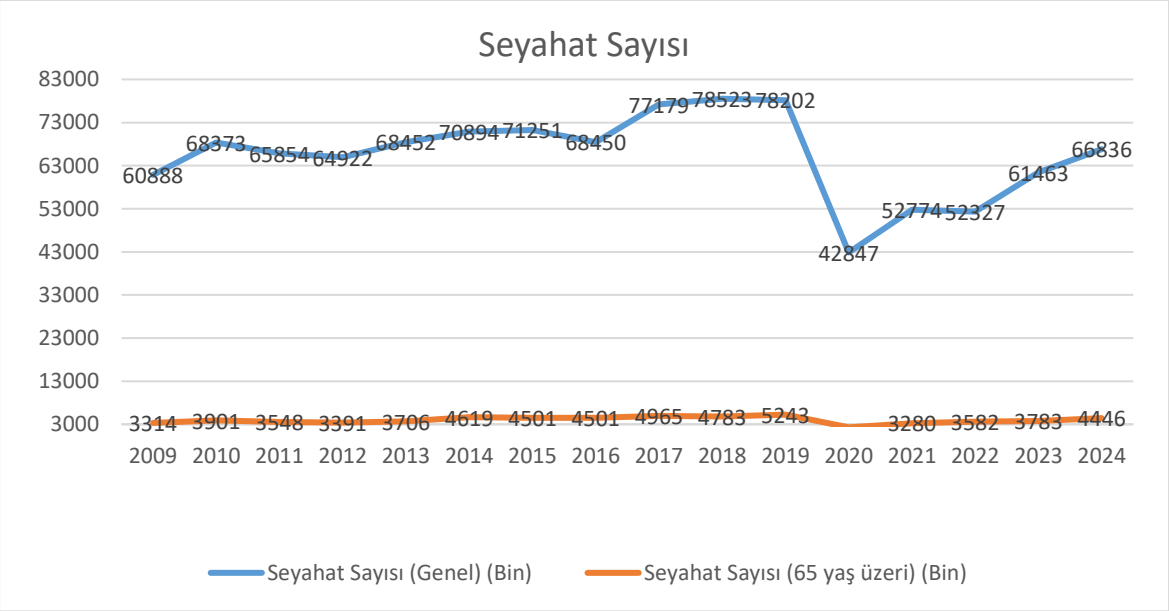

Kaynak: TUİK, 12.12.2025 (Yazar tarafından derlenmiştir)

Şekil 1, Türkiye'de 2009-2024 yılları arasında genel turist nüfusu ile 65 yaş ve üstü bireyler arasındaki geceleme payını göstermektedir. Genel olarak, veriler, genel turistler arasında geceleme oranının 65 yaş üzeri turistlere kıyasla sürekli olarak daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Yaklaşık

olarak üçüncü yaş turistlerin ortalama konaklama süresinin genel turistlere kıyasla yaklaşık 2 kata kadar daha yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplam geceleme sayısındaki genel eğilim dar bir aralıkta dalgalanırken, genel turist payı tüm dönem boyunca gözle görülür şekilde daha düşük kalmaktadır. Özellikle, 2014'ten sonra genel geceleme payında hafif bir düşüş gözlemlenmekte olup, bu durum, üçüncü yaş turistlerin turizm faaliyetlerine katılımında görece istikrarlı bir örüntüye işaret etmektedir. İki grup arasında net bir ayrım ortaya çıkmaktadır; Üçüncü yaş turistler, genel nüfusa kıyasla sürekli olarak önemli ölçüde daha uzun konaklama süreleri bildirmektedir. Toplam ortalama 7 ila 10 gece arasında nispeten dar bir aralıkta dalgalanırken, üçüncü yaş yetişkinler genellikle 14 ila 20 gece arasında değişen önemli ölçüde daha yüksek bir süreye sahiptir. Üçüncü yaş bireyler için ortalamanın 30 geceyi aştığı 2020'de gözlemlenen keskin zirve, muhtemelen seyahat davranışlarını değiştiren ve seyahat edebilenler için konaklama sürelerini uzatmış olabilecek COVID-19 pandemisinin olağanüstü koşullarıyla ilişkilidir. Bu anormalliğin ardından, eğilim pandemi öncesi seviyelere geri dönmekte, ancak yine de genel ortalamanın oldukça üzerinde kalmaktadır. Bu örüntü, üçüncü yaş bireylerin genel nüfusa kıyasla turizme daha az sıklıkla katıldıklarını, ancak seyahat ettiklerinde daha uzun süre kaldıklarını göstermektedir. Bu davranış, emeklilik sonrası zaman kullanımında daha fazla esneklik ve daha uzun, daha rahat seyahatlere olan tercih de dahil olmak üzere, yaşamın ilerleyen dönemlerindeki yaşam tarzı farklılıklarını yansıtabilir. Teorik açıdan bakıldığında, bu bulgu, katılım yoğunluğunun azalmasına rağmen, turizm deneyimleri sırasındaki katılımın derinliğinin üçüncü yaş yetişkinler arasında güçlü kaldığını gösteren, Sosyal Kopuş Teorisi'nin basit bir yorumuna meydan okumaktadır.

Şekil 2

Genel ve 65 yaş üzeri Seyahat Sayıları (2009-2024)

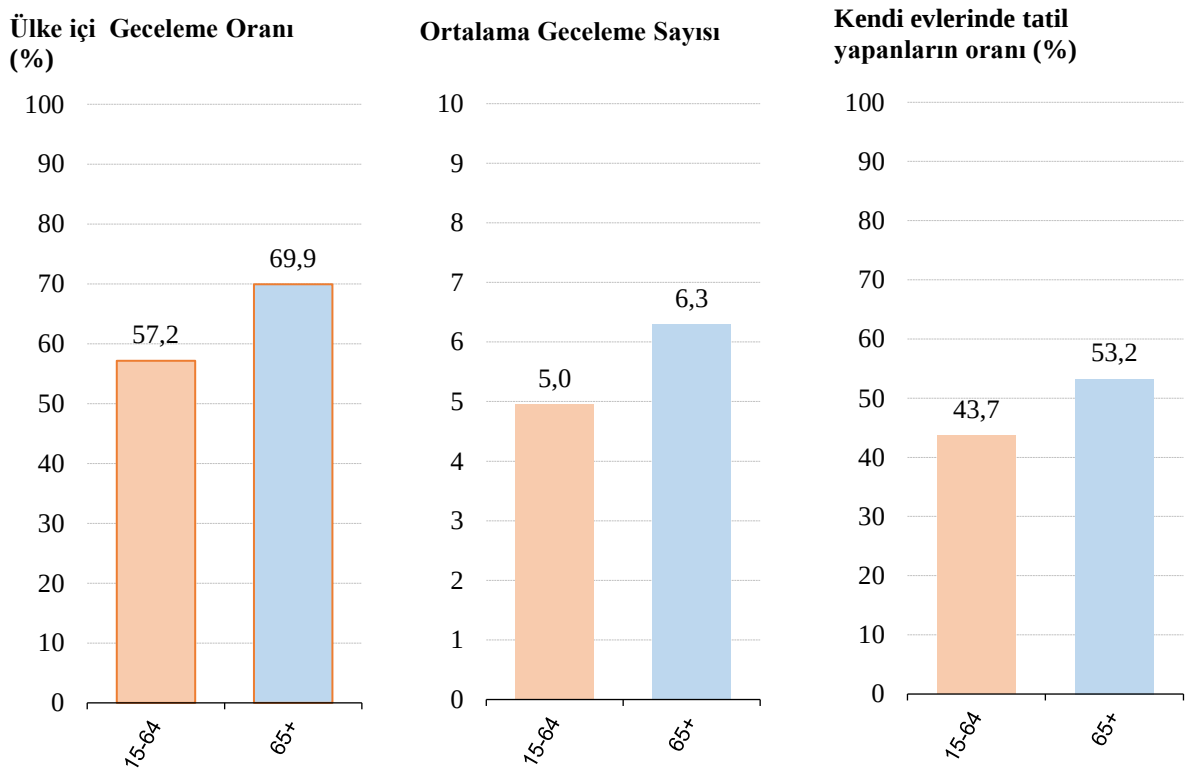

Kaynak: TUİK, 12.12.2025 (Yazar tarafından derlenmiştir)

Şekil 2, 2009'dan 2024'e kadar genel turist nüfusu ve 65 yaş ve üstü bireyler tarafından gerçekleştirilen seyahat sayısını göstermektedir. 65 yaş üzeri grubun seyahat sayısı genel turistlere kıyasla belirgin şekilde daha düşük olup, bu fark bazı yıllarda birkaç kat seviyesine ulaşmaktadır. Genel eğilim, toplam seyahat sayısının 2019'a kadar genel olarak arttığını, ardından COVID-19 pandemisinin getirdiği küresel seyahat kısıtlamalarına paralel olarak 2020'de keskin bir düşüş yaşandığını göstermektedir. Sonraki yıllarda kademeli bir toparlanma olsa da, seviyeler pandemi öncesi zirvelere tam olarak geri dönmemektedir. Buna karşılık, 65 yaş üstü grubun seyahat sayısı, gözlem süresi boyunca sürekli olarak düşük kalmış ve sadece küçük dalgalanmalar göstermiştir. Genel nüfustaki daha geniş varyasyonlara rağmen bu istikrar, üçüncü yaş yetişkinlerin turizm ortamındaki kısa vadeli değişimlere daha az duyarlı olduğunu, bunun da muhtemelen sağlıkla ilgili endişeler, mali sınırlamalar veya yaşam tarzı tercihleri nedeniyle olduğunu düşündürmektedir. 2020'deki önemli düşüş, genel turist nüfusuna kıyasla üçüncü yaş bireyler için orantılı olarak daha az dramatik olmakla birlikte, krizden daha az

etkilenen daha düşük bir katılım tabanını göstermektedir. Teorik açıdan bakıldığında, bu bulgular, genç gruplara kıyasla üçüncü yaş bireyler arasında turizmle etkileşim sıklığının azaldığını yansıtan, Sosyal Kopuş Teorisi'nin bazı yönleriyle örtüşmektedir. Bununla birlikte, önceki bulgularda gözlemlenen daha uzun ortalama konaklama süresiyle birlikte değerlendirildiğinde, sonuçlar, seyahat sayısının yaşla birlikte azalmasına rağmen, bu deneyimlerin niteliksel yoğunluğunun güçlü kalabileceğini vurgulamaktadır.

Şekil 3

2022 Yılı Avrupa Vatandaşlarının Genel ve 65 Yaş Üzeri Geceleme Oran/Sayı Karşılaştırması

Kaynak: EuroStat, 02.02.2026

Şekil 3, 65 yaş ve üzeri Avrupalı turistlerin daha uzun seyahatlere çıkmaya, ikamet ettikleri ülke içinde seyahat etmeyi tercih ettiklerini ve kendi tatil evleri veya akraba ve arkadaşlarının evleri gibi kiralık olmayan konaklama yerlerinde kalmaya daha yatkın olduklarını göstermektedir. Ortalama olarak, 65 yaş ve üzeri AB sakinleri, daha genç muadillerine göre daha uzun seyahatler gerçekleştirmiştir (Eurostat, 02.02.2026). Sosyal Kopuş Teorisi'nin temel varsayımlarının aksine, veriler 65 yaş üstü bireylerin turizmle aktif bir şekilde ilgilendiğini göstermektedir. Öncelikle, üçüncü yaş bireylerin yurt içinde geçirdikleri gecelerin oranı %69,9 olup, bu oran genç yaş grubunda kaydedilen %57,2'den önemli ölçüde daha yüksektir. Bu, üçüncü yaş yetişkinler arasında yurt içi seyahate yönelik güçlü bir tercihi göstermektedir; bu durum, seyahatle ilgili faaliyetlerden tamamen uzaklaşmak yerine, daha güvenli, tanıdık ve daha erişilebilir ortamlara yönelmeyi yansıtan bir değişim anlamına gelebilir. İkinci olarak, üçüncü yaş bireylerin ortalama kalış süresi 6,3 gece olup, genç bireylerin 5,0 gecelik ortalama kalış süresini aşmaktadır. Bu uzamış süre, emeklilik sonrası daha fazla boş zaman ve daha rahat ve sürükleyici seyahat deneyimleri arayışı gibi faktörlere bağlanabilir. Bu durum, sosyal kopuş kavramını sorgulayarak, üçüncü yaş bireylerin aktif kalmaya devam ederken sosyal hayata katılımlarının biçimini ve yoğunluğunu değiştirdikleri şeklinde yorumlanabilmektedir.

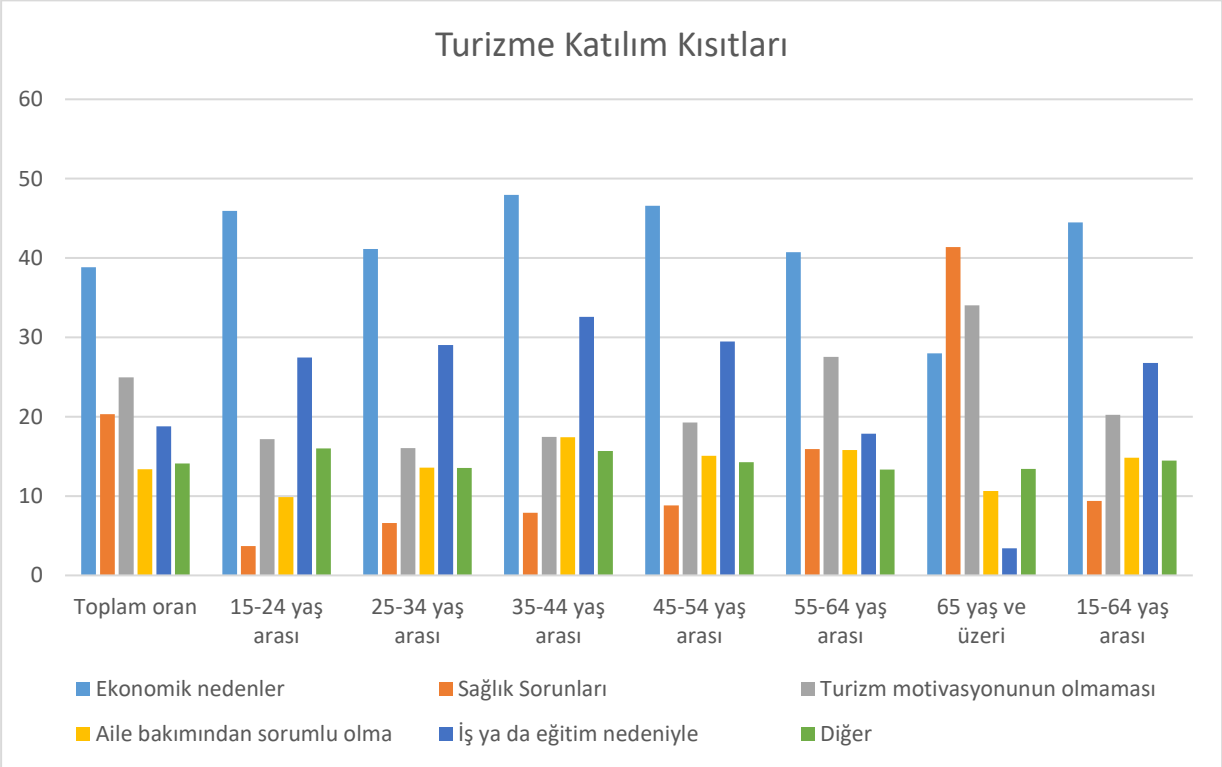
Elde edilen veriler oransal farklılıklar açısından değerlendirildiğinde, 65 yaş ve üzeri bireylerin turizm davranışlarının genel turist profiline kıyasla belirgin farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Özellikle geceleme sürelerinin daha uzun olması, ancak seyahat sıklığının daha düşük kalması, bu grubun turizm davranışlarının nicelikten ziyade nitelik odaklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum,

turizm katılımının tamamen azalmadığını, aksine farklı bir biçimde yeniden yapılandığını göstermektedir.

Son olarak, kiralık olmayan konaklama yerlerinde geçirilen gecelerin oranı üçüncü yaş bireyler için %53,2 iken, genç grup için bu oran %43,7'dir. Bu eğilim, üçüncü yaş yetişkinlerin aile veya arkadaşlarla kalmayı veya sahip oldukları ikinci evleri kullanmayı tercih etmelerini yansıtmaktadır; bu da turizmden uzaklaşmayı değil, daha kişiselleştirilmiş, belki de maliyet açısından daha uygun bir seyahat şeklini göstermektedir. Ayrıca, sosyal ağların ve mevcut aile bağlarının üçüncü yaş bireylerin turizm davranışlarını şekillendirmedeki rolünü de vurgulamaktadır. Özetle, veriler üçüncü yaş bireylerin turizmden uzaklaşmadığını, aksine yaşa bağlı değişikliklere yanıt olarak seyahat davranışlarını uyarladığını göstermektedir.

Şekil 4

Avrupa Vatandaşlarının Turizme Katılım Kısıtları (2022)

Kaynak: EuroStat, 02.02.2026

Turizmle ilgilenmeyen Avrupalı vatandaşlar arasında, seyahat etmeme nedenleri üçüncü yaş bireyler (+65) ve daha genç yaş grupları arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir (Şekil 4). Üçüncü yaş bireylerin %41'i için sağlık sorunları başlıca engel olurken, 15-64 yaş arası kişilerin sadece %9'u aynı nedeni belirtmiştir. Ayrıca, üçüncü yaş bireylerin %34'ü seyahat etme motivasyonunun olmadığını bildirirken, genç grubun sadece %20'si turizme ilgi duymadığını ifade etmektedir. Buna karşılık, 15-64 yaş arası seyahat etmeyenlerin %44'ü için mali kısıtlamalar en önemli neden olurken, üçüncü yaş bireylerin sadece %28'i mali sınırlamaları ana engel olarak gösterdiğini belirtmiştir (Eurostat, 02.02.2026). Bu bulgular, sağlık durumunun kötüleşmesi veya motivasyonun azalması nedeniyle istemsiz olarak sosyal kopuşu vurgulayarak, Sosyal Kopuş Teorisi ile kısmen örtüşmektedir. Bununla birlikte, "İş ya da eğitim nedeniyle" yalnızca genç yaş grubu için önemli bir kısıt olması dikkat çekicidir; bu da emekliliğin üçüncü yaş yetişkinlere daha fazla boş zaman sağladığını ve diğer koşullar (sağlık ve ekonomik nedenler gibi) izin verirse daha sık veya daha uzun seyahatlere olanak tanıyabileceğini göstermektedir.

15-64 yaş grubu tarafından ekonomik nedenler daha sık bir kısıt olarak belirtilmiştir. Bu durum, genellikle emekli maaşlarından veya birikmiş tasarruflardan yararlanan üçüncü yaş bireylerin, iş veya aile masraflarıyla yükümlü olan çalışma çağındaki yetişkinlere göre daha az ekonomik baskı yaşadığını

vurgulamaktadır. Bu veri kümeleri birlikte ele alındığında, sosyal hayattan kopma konusunda incelikli bir anlayışa işaret etmektedir. Fiziksel ve motivasyonel sınırlamalar bazı üçüncü yaş bireylerin turizme katılmasını engelleyebilirken, yurt içi seyahat oranlarının yüksekliği ve daha uzun konaklamalar, sosyal hayattan geri çekilmeden ziyade bir yeniden yapılanmayı düşündürmektedir. Birçok üçüncü yaş yetişkin, değişen fiziksel, sosyal ve ekonomik gerçekliklerini yansıtan şekillerde de olsa, seyahat yoluyla anlamlı bir etkileşim aramaya devam etmektedir. Dolayısıyla, Sosyal Kopuş Teorisi üçüncü yaş bireylerin yaşadığı bazı yapısal kısıtlamaları yakalasa da, günümüzde üçüncü yaş turizmi davranışlarında gözlemlenen uyum sağlama, özgür irade ve çeşitliliği tam olarak açıklayamamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, üçüncü yaş turizmini karşılaştırmalı verilerle inceleyerek ve Sosyal Kopuş Teorisi'ni güncel turizm verileri ile test ederek literatüre katkı sağlamaktadır. Bu anlamda, Türkiye ve Avrupa'yı makro düzeyde karşılaştırarak Sosyal Kopuş Teorisi'ni turizm verileri ile test eden sınırlı çalışmalardan biri olması açısından özgün bir katkı sunmaktadır. Elde edilen bulgular, üçüncü yaş bireylerin turizmden tamamen kopmadığını, aksine değişen koşullara uyum sağlayarak farklı bir katılım biçimi geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle çalışma, Sosyal Kopuş Teorisi'nin turizm bağlamında yeniden değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Türkiye'de, üçüncü yaş bireyler (+65) genel nüfusa kıyasla daha yüksek geceleme oranları fakat sınırlı seyahat sayılarıyla kanıtlandığı üzere, turizme katılım oranlarında sürekli olarak düşüş göstermektedir. Bu eğilim, yaşamın ilerleyen dönemlerinde azalan sosyal etkileşimi yansıtan Sosyal Kopuş Teorisi ile kısmi bir uyum göstermektedir. Bununla birlikte, üçüncü yaş bireylerin istikrarlı varlığının devam etmesi ve seyahat sürelerinin uzaması, tam bir kopuş fikrini sorgulamaktadır.

Üçüncü yaş bireyler daha az sıklıkla seyahat etseler de, bireysel seyahatlerine daha fazla zaman ayırmaktadırlar; bu da genel katılım oranlarının düşük olmasına rağmen, etkileşimin yoğunluğunun veya derinliğinin güçlü kalabileceğini göstermektedir. AB'deki üçüncü yaş bireyler, tamamlayıcı ancak farklı bir örüntü sergilemektedir. Veriler, AB'deki üçüncü yaş yetişkinlerin daha uzun seyahatleri, daha yüksek oranda yurt içi seyahati ve tatil evleri veya aile konutları gibi kiralık olmayan konaklama yerlerini tercih ettiğini göstermektedir. Ortalama seyahat süreleri, genç turistlerinkinden daha uzun olup, emeklilik sonrası esnekliği ve sürükleyici, keyifli seyahat deneyimlerine olan tercihi yansıtmaktadır. Sağlık sorunları ve azalan motivasyon bazı üçüncü yaş bireyler için engel teşkil etse de, finansal kısıtlamalar genç gruplara göre daha az belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular, sosyal kopuştan ziyade uyum sağlayıcı bir katılımı işaret etmektedir. Üçüncü yaş bireyler turizme aktif olarak katılmakta ancak fiziksel, sosyal ve ekonomik gerçeklerle uyumlu olacak şekilde turizm biçimini değiştirmektedirler. Türkiye, genel olarak daha düşük sıklıkta ancak uzun süreli konaklamalar yoluyla sürdürülen bir katılımı yansıtırken, AB'deki üçüncü yaş bireyler hem daha uzun konaklamalar hem de seyahat biçimlerinde stratejik bir uyum sergileyerek, yerel ve sosyal olarak tanıdık ortamlara vurgu yapmaktadırlar. Her iki durum da Sosyal Kopuş Teorisi'nin doğrudan uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Sağlık ve motivasyon gibi bazı yapısal kısıtlamalar, teorinin katılımın azalması önermesini kısmen desteklerken, kanıtlar topluca üçüncü yaş yetişkinlerin turizm davranışlarının eylemliliğini, uyum yeteneğini ve çeşitliliğini vurgulamaktadır.

Pratik Çıkarımlar

Üçüncü yaş turizmi, düşük ve yüksek turizm sezonları arasındaki boşluğu doldurarak mevsimselliği azaltmaya yardımcı bir alan olarak görünmektedir. Otoo ve Kim (2020), üçüncü yaş turistlerin sadece yaz aylarında değil, ilkbahar ve sonbaharda da seyahat ettiklerini ve "düşük sezon" boyunca uzak bölgelerde turizm büyümesi için önemli fırsatlar yarattıklarını belirtmiştir. Forbes (2023), İstanbul'u 10 üzerinden 8,09 puanla üçüncü yaş bireyler için en iyi destinasyon olarak sıralamıştır. İstanbul özellikle turistik yerler, huzur (10), sağlık hizmetleri (8,41) ve yürüme kolaylığı (9,57) gibi kategorilerde iyi performans göstermiştir. Üçüncü yaş bireylere yönelik turizm pazarlama stratejileri fiyat ve kolaylığa odaklanabilir; ürün yelpazesi geniş bir yelpazede seyahatle ilgili hizmetler içermeli, üyelik programları aracılığıyla gruplara özel fiyat teklifleri sunmalı ve elbette üçüncü yaş bireylere özel indirimler sağlamalıdır (Moschis ve Ünal, 2008). Hükümet, ulaşım, kamu tesisleri, bilgiye erişim ve kültürel/doğal çevre iyileştirmelerini ele alan üçüncü yaş dostu destinasyon hizmet sistemleri oluşturabilir; zira mevcut turizm genellikle üçüncü yaş bireylerin fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarını göz ardı etmektedir (Hou vd.,

2025). Üçüncü yaş turizmi aynı zamanda önemli sosyo-ekonomik sonuçlar da doğurmaktadır. Zielińska-Szczepkowska'nın (2021) vurguladığı gibi, yaşlanan toplum Avrupa ekonomisinin rekabet gücünü arttırmakta ve üçüncü yaş bireyleri değerli bir pazar segmenti haline getirmektedir. Bununla birlikte, finansal ve sağlıkla ilgili zorluklar ile uluslararası turizmdeki dil zorlukları gibi engeller, katılımın önündeki en önemli kısıtlar olarak görünmektedir (Przybysz ve Stanimir, 2022).

Üçüncü yaş bireyler için turizm, eğlence ve keşiften öteye geçerek, refahı ve psikolojik/fiziksel rahatlığı artıran sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları da kapsamaktadır. Bununla birlikte, önemli zorluklar katılımı engelleyebilmektedir; bu da üçüncü yaş bireylerin kendi uzmanlıklarını tanımanın ve turizmi genelleme yapmadan, onların özel beklentilerine ve yaşa bağlı ihtiyaçlarına göre uyarlamanın önemini vurgulamaktadır (Przybysz ve Stanimir, 2022). Zielińska-Szczepkowska'nın (2021) belirttiği gibi, üçüncü yaş bireylerin önemli bir pazar potansiyeli vardır ve bu da bölgesel ve uluslararası stratejilerin üçüncü yaş turistleri çekmesini zorunlu kılmaktadır. Sonuç olarak, üçüncü yaş turizmi, sektör içinde kapsayıcılığı, erişilebilirliği ve dayanıklılığı teşvik ederek sürdürülebilir turizm gelişimine katkıda bulunacaktır.

Teorik Çıkarımlar

Bu çalışma ile turizm literatüründe sınırlı çalışıldığı görülmüş üçüncü yaş turizmi ele alınmıştır. Alanyazında bu yaş grubuna yönelik farklı disiplinlerde birçok teori ortaya koyulmuştur. Bunlardan biri olan Sosyal Kopuş Teorisi güncel verilerle desteklenerek tartışılmıştır. Cumming (1964), Maddox (1965), Hochschild (1975) gibi erken dönem araştırmacıların, yaşlanan nüfusun toplumdan profesyonel ve sosyal olarak kopuşunu açıkladığı ve olumsuz bir süreç değil aksine doğal bir süreç olarak anlattıkları bu teori araştırma kapsamında ele alınmıştır. Çalışma ile profesyonel rollerden kopuşun zorunlu olduğu hallerde sosyal kopuşun yaşanmadığı bunun yerine turizm faaliyetlerine katılım ile sosyalleşmenin yeni şekillerinin keşfedildiği görülmüştür. Bu durum belli alanlarda kopuşun zorunlu olmasının farklı sosyal alanlar yarattığı, sosyalleşmeyi yeniden yarattığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Türkiye ve Avrupa ülkeleri üçüncü yaş ve genel turist profili verileri üzerinden yapılan analiz sonucunda teorinin kısmen desteklendiği noktalar olsa da genel sonuçta üçüncü yaş bireylerin toplumdan kopma isteği ve davranışı içinde olmadığı gözlenmiştir. Bu bilgi ile bu yaş grubuna ilişkin daha fazla araştırma yapılma gerekliliği ortaya çıkarılmıştır. Çünkü artan üçüncü yaş nüfusu ve uzayan sağlıklı ömür süreleri ile turizm sektörü daha fazla bu alanda hizmet verecektir. Dolayısıyla bu turist profilini ve ihtiyaçlarını analiz etmeye, akademisyenlerin bu alana yönelik yeni çalışmalar yapmasına ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır.

Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar için Öneriler

Bu araştırma, makro düzeydeki turizm dinamiklerine dair değerli bilgiler sağlasa da, bazı sınırlamaları da beraberinde getirmektedir. İkincil verilere dayanılması, analizin kapsamını resmi istatistik kurumları tarafından sağlanan değişkenlerle sınırlandırırken, nitel verilerin eksikliği de bireysel motivasyonların ve engellerin daha derinlemesine incelenmesini kısıtlamaktadır. Gelecekteki çalışmalar nicel yöntemler ile Türk ve yabancı üçüncü yaş turistlerinin seyahat motivasyonlarını, kısıtlarını karşılaştırarak alana katkı sağlayabilir, nitel yöntemlerle bu turist profilinin turistik ürün ve hizmetlere yönelik beklentilerini açıklayabilirler.

Kaynakça

Achenbaum, W. A., & Bengtson, V. L. (1994). Re-engaging the disengagement theory of aging: On the history and assessment of theory development in gerontology. *The Gerontologist, 34*(6), 756-763.

Asiamah, N. (2017). Social engagement and physical activity: Commentary on why the activity and disengagement theories of ageing may both be valid. *Cogent Medicine*, 4, 1289664. http://dx.doi.org/10.1080/2331205X.2017.1289664

Charles, S., & Arockiam, K. (2024). Social disengagements among retired pensioners. *Journal of the Knowledge Economy, 15*(4), 19087-19103.

Cumming, M. E. (1964). *New thoughts on the theory of disengagement*. In New thoughts on old age. Springer Berlin Heidelberg.

European Commission. (2014). "Europe, the best destination for seniors" "Facilitating cooperation mechanisms to increase senior tourists' travels, within Europe and from third countries, in the low and medium seasons" Brussels, Belgium. Erişim Tarihi:12.02.2026

Eurostat, (2026). https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_trends_and_ageing, Erişim Tarihi: 02.02.2026

Fistola, R., & Rocca, R. A. L. (2019). *Analyzing senior tourism*. Federico Ii Open Access University Press.

Forbes, (2023) https://www.forbes.com/sites/lealane/2023/06/30/best-and-worst-destinations-for-senior-travel-according-to-new-data/, Erişim Tarihi: 18.02.2026

Hochschild, A. R. (1975). Disengagement theory: A critique and proposal. *American Sociological Review*, 553-569.

Hou, P., Ren, L., Li, Y., Jia, B., & Jenkins, C. L. (2025). Tourism constraints for the senior: Scale development. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 1-25.

Jang, S., & Ham, S. (2009). A double-hurdle analysis of travel expenditure: Baby boomer seniors versus older seniors. *Tourism Management, 30*(3), 372–380.

Le Serre, D. (2008). Who is the senior consumer for the tourism industry. *Amphitheatre Economic, 10*(special 2), 195-206.

Mabry, J. B., & Bengtson, V. L. (2005). *Disengagement theory*. *Encyclopedia of ageism*, 113-117.

Maddox, G. L. (1965). Fact and artifact: Evidence bearing on disengagement theory from the Duke Geriatrics Project. *Human Development, 8*(2-3), 117-130.

Markson, E. W. (1975). Disengagement theory revisited. *The International Journal of Aging and Human Development, 6*(3), 183-186.

Moschis, G. P., & Ünal, B. (2008). Travel and leisure services preferences and patronage motives of older consumers. *Journal of Travel & Tourism Marketing, 24*(4), 259-269.

Otoo, F. E., & Kim, S. (2020). Analysis of studies on the travel motivations of senior tourists from 1980 to 2017: Progress and future directions. *Current Issues in Tourism, 23*(4), 393-417.

Patterson, I., & Balderas, A. (2020). Continuing and emerging trends of senior tourism: A review of the literature. *Journal of Population Ageing, 13*(3), 385-399.

Patuelli, R., & Nijkamp, P. (2016). Travel motivations of seniors: A review and a meta-analytical assessment. *Tourism Economics, 22*(4), 847-862.

Przybysz, K., & Stanimir, A. (2022). Tourism-related needs in the context of seniors' living and social conditions. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(22), 15325. https://doi.org/10.3390/ijerph192215325

Scheyvens, R., & Biddulph, R. (2018). Inclusive tourism development. *Tourism Geographies, 20*(4), 589-609.

Sert, A. N. (2019). *Senior tourism in the aging world*. Theory and practice in social sciences, 488-498. St. Klıment Ohrıdskı Unıversıty Press.

Taloş, A. M., Lequeux-Dincă, A. I., Preda, M., Surugiu, C., Mareci, A., & Vijulie, I. (2021). Silver tourism and recreational activities as possible factors to support active ageing and the resilience of the tourism sector. Journal of Settlements & Spatial Planning.

Tornstam, L. (1989). *Gero-transcendence: A reformulation of the disengagement theory*. Aging Clinical and Experimental Research, 1, 55-63.

TÜİK, https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=The-Results-of-Address-Based-Population-Registration-System-2024-53783, Erişim Tarihi: 12.02.2026.

United Nation (2015). United Nations world population prospects: The 2015 revision. http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Report.pdf, Erişim Tarihi: 12.02.2026.

WHO. (2002) Active Ageing. A Policy Framework; World Health Organization: Geneva, Switzerland, 2002. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/67215/WHO_NMH_NPH_02.8.pdf;jsessionid=30B9E6B9C57A8CF4A643AE76160D7DEE?sequence=1, Erişim Tarihi: 25.02.2026.

WHO. (2015). *World report on ageing and health 2015*. https://www.who.int/ ageing/events/world-report-2015-launch/en, Erişim Tarihi: 12.02.2026

WTO. (1997). *Senior Tourism*. World Tourism Organization, Madrid.

Zhang, X., & Lin, H. (2022). *Disengagement theory*. In Encyclopedia of gerontology and population aging (pp. 1471-1476). Springer International Publishing.

Zielińska-Szczepkowska, J. (2021). What are the needs of senior tourists? Evidence from remote regions of Europe. *Economies*, *9*(4), 148.

Żmuda-Pałka, M., and Siwek, M. (2019). Senior tourism- Opportunity and challenges of accommodation facilities in the context of an aging population, Based on the Example of Krynica-Zdrój in Poland. *Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society* 33, 176–87

MAKALEYE İLİŞKİN YAZAR BEYANI

Destek Bilgisi Beyanı
Bu çalışma herhangi bir fon/hibe ile desteklenmemiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı
Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Bilgilendirilmiş Onam Formu Beyanı
Çalışma ikincil veri / doküman incelemesine dayanmaktadır

Etik Kurul Onay Beyanı
Etik kurul izni gerektirmemektedir. Gerekçe/kapsam: Araştırma, kamuya açık ve/veya daha önce yayımlanmış ikincil verilere dayandığından, insan katılımcılar üzerinde doğrudan veri toplama veya müdahale içermemekte olup etik kurul izni gerektirmemektedir..

Etik Onayı Beyanı: Yazar(lar), çalışmanın yürütülmesi ve raporlanmasında derginin "etik ilkeler ve yayın politikası" bölümünde yer alan ilgili etik ilkelere, araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulduğunu beyan eder.

Hakem Değerlendirmesi: Bu dergide, makalelerin değerlendirilmesinde çift kör hakemlik süreci uygulanmaktadır.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Araştırma verileri paylaşılmamıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı Beyanı: Yazar(lar); herhangi bir yapay zekâ aracının kullanılıp/kullanılmadığını kullanılmışsa yalnızca destek amaçlı kullanıldığını; bilimsel içerik, özgünlük, atıf, veri doğruluğu ve etik sorumluluğun tamamen yazar(lar)a ait olduğunu kabul eder.
Bu çalışmanın hazırlanmasında yapay zekâ tabanlı araçlar kullanılmamıştır.

Yazar Katkı Rolleri Beyanı*

Katkı Rolü	Açıklama	Katkıda Bulunan Yazar(lar)ın Ad ve Soyadları
Kavramsallaştırma/Kuramsal Çerçeve	Fikir üretme; kapsamlı araştırma amaç ve hedefler ile çalışmaya ilişkin kavramsal/kuramsal çerçeve ve hipotezlerin oluşturulması ve geliştirilmesi.	Öznur Çetinkaya
Araştırma /Uygulama	Araştırma ve inceleme süreçlerinin yürütülmesi, özel olarak deneylerin uygulanması, ya da veri/kanıt toplanması.	Öznur Çetinkaya
Yöntem	Yöntemin geliştirilmesi veya tasarımının yapılması; modellerin oluşturulması, çalışmanın verisinin toplanması, analiz edilmesi veya ilgili verileri sentezlemek amacıyla istatistiksel, matematiksel, hesaplamalı veya diğer tekniklerin uygulanması.	Öznur Çetinkaya
Proje/Araştırma Yönetimi	Araştırma faaliyetlerinin planlanması ve uygulanmasının yürütülmesi ve koordinasyonu, mentorluk da dahil olmak üzere, araştırma faaliyeti planlama ve uygulaması için denetleme ve liderlik sorumluluğu.	Öznur Çetinkaya
Görselleştirme	Yayımlanan çalışmanın özellikle görselleştirilmesinin/veri sunumunun hazırlanması, oluşturulması ve/veya sunulması.	Öznur Çetinkaya
Çalışmanın İlk Taslağı/Yazımı	Yayımlanan çalışmanın özellikle ilk taslağının yazılması (kapsamlı çeviri dahil), hazırlanması, oluşturulması ve/veya sunulması. Yayın öncesi veya sonrası aşamalar dahil olmak üzere, özellikle eleştirel inceleme, yorum veya düzeltmelerinin hazırlanması, oluşturulması ve/veya sunulması.	Öznur Çetinkaya
Gözden Geçirme/Son Kontrol	İlgili kurullardan (dergi kurulları, hakemler vb.) gelen geri bildirilmelere göre çalışmaya son şeklinin verilmesi, gerekli düzeltme/düzenlemelerin yapılıp dergi sistemine yüklenmesi.	Öznur Çetinkaya

*Yazar beyanında yer alan katkı rolleri başlıklarının belirlenmesinde; "katkı rolleri taksonomisinden (Allen, O'Connell, & Kiermer, 2019)" yararlanılmıştır.